

Narzędzia dyscyplinowania do prawidłowej segregacji odpadów

Selektywna zbiórka, czyli segregowanie odpadów jest nie tylko dbaniem o przyszłość naszej planety i dobrostan naszego środowiska, ale też obowiązkiem każdego z nas. Co jednak w sytuacji, gdy ktoś uchyla się od tego obowiązku i nie dba o należytą gospodarkę odpadami w swoim domu czy lokalu? Czy na takie osoby czekają jakieś kary?

Obowiązek segregacji odpadów wynika między innymi z art. 23 ust. 1 ustawy o odpadach¹, gdzie wskazuje się, że „odpady są zbierane w sposób selektywny”.

Selektywna zbiórka odpadów to takie ich zbieranie, w ramach którego dany strumień odpadów, w celu ułatwienia specyficznego przetwarzania, obejmuje jedynie odpady charakteryzu-

jące się takimi samymi właściwościami i takimi samymi cechami. W Polsce obowiązuje system segregacji odpadów, w ramach którego odpady komunalne zbiera się aktualnie w podziale na pięć głównych frakcji:

- 1) papier,
- 2) metale i tworzywa sztuczne,
- 3) szkło,
- 4) odpady bio,
- 5) odpady zmieszane/resztkowe.

Obowiązki gminy

Zgodnie z ustawą o utrzymaniu czystości i porządku w gminach² (u.c.p.g.), utrzymanie czystości i porządku w gminach należy do obowiązkowych zadań własnych gminy. To gminy nadzorują więc gospodarowanie odpadami komunalnymi, w tym realizację zadań powierzonych podmiotom odbierającym odpady komunalne od właścicieli nieruchomości

(zob. art. 3 u.c.p.g.). Stąd wszelkie nieprawidłowości w organizacji systemu odbioru i zagospodarowania odpadów należy zgłaszać do urzędu gminy.

Trzeba również pamiętać, że to właśnie na gminy ww. ustawą został nałożony obowiązek osiągnięcia odpowiedniego procentowego poziomu przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych (który oblicza się jako stosunek masy odpadów komunalnych przygotowanych do ponownego użycia i poddanych recyklingowi do masy wytworzonych odpadów komunalnych) – przykładowo w 2024 roku ma to być 45%, w 2025 roku – 55%, a w 2025 roku i kolejnych latach – aż 65%.

Za nieosiągnięcie wymaganego poziomu recyklingu na gminę może zostać nałożona kara pieniężna (wówczas wojewódzki inspektor ochrony środowiska wszczyna postępowanie i wymierza administracyjną karę pieniężną za nieosiągnięcie tej masy, naliczając kary za każdą tonę niezyskanego poziomu), stąd gminy coraz częściej podejmują kontrole selektywnej zbiórki odpadów prowadzonej przez mieszkańców.

Kontrole

Sprawdzaniem tego, czy selektywna zbiórka odpadów prowadzona jest w sposób prawidłowy, na bieżąco zajmują się firmy zajmujące się ich odbiorem. Szczegółowe zasady ich działania w tego typu sytuacjach powinny być zapisane w umowie między firmą a samorządem.

W przypadku niedopełnienia przez właściciela nieruchomości obowiązku selektywnego zbierania odpadów komunalnych podmiot odbierający odpady komunalne przyjmuje je jako niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne i powiadamia o tym wójta, burmistrza lub prezydenta miasta oraz właściciela nieruchomości.

Jak wynika z art. 9u u.c.p.g., organem kontrolnym w zakresie segregacji odpadów na terenie gminy jest właściwy wójt, burmistrz lub prezydent miasta. Organy samorządowe zostały wyposażone w konkretne narzędzia prawne, które umożliwiają przepro-

wadzenie kontroli usuwania odpadów komunalnych zgodnie z obowiązującymi normami. Do kontroli tej stosuje się wprost przepisy art. 379 i 380 ustawy Prawo ochrony środowiska³. Wójt, burmistrz lub prezydent miasta nie muszą samodzielnie przeprowadzać czynności kontrolnych – mogą w tym zakresie wystąpić do policji o pomoc w przeprowadzeniu stosownych czynności. Organy kontroli (pracownicy urzędu miasta lub gminy przy asyście

w zabudowanie jednorodzinnej 107 zł, a dla gospodarstwa domowego w zabudowie wielolokalowej – 85 zł. Samorząd miasta stołecznego zdecydował ponadto, że dla osób, które (wbrew wymogowi prawnemu) nie będą segregować odpadów lub będą to robić nieprawidłowo, opłaty za wywóz odpadów będą dwukrotnie wyższe, czyli mogą one wynieść 214 zł (zabudowa jednorodzinna) lub 170 zł (zabudowa wielolokalowa). Trzeba zaznaczyć, że ustawa u.c.p.g.

Wszelkie nieprawidłowości w organizacji systemu odbioru i zagospodarowania odpadów należy zgłaszać do urzędu gminy.

policji) mają m.in. prawo do wejścia na teren nieruchomości prywatnej celem sprawdzenia, czy dana osoba prawidłowo segreguje odpady. W przypadku przedsiębiorców wejście na teren może mieć miejsce w zasadzie o każdej porze dnia i nocy, w odniesieniu zaś do osób prywatnych – wyłącznie poza godzinami tzw. ciszy nocnej (22:00-6:00).

Podwyższone opłaty

Jeżeli nieprawidłowości w selektywnej zbiórce odpadów zostaną potwierdzone, wójt, burmistrz lub prezydent miasta wszczynają postępowanie w sprawie określenia wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi.

W u.c.p.g jest mowa nie o karze, ale o „podwyższonej opłacie za gospodarowanie odpadami komunalnymi”. Uprawnienie do zastosowania podwyższonej opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi w sytuacji, w której właściciel nieruchomości nie wypełnia obowiązku zbierania odpadów w sposób selektywny, daje organom gmin art. 6k ust. 3 u.c.p.g. Opłata ta nie może być niższa niż dwukrotna wysokość standardowej stawki i nie może być wyższa niż jej czterokrotność.

Aby to zobrazować, można wskazać, że w Warszawie aktualna miesięczna opłata za gospodarowanie odpadami wynosi dla gospodarstwa domowego

daje gminom możliwość podwyższenia opłaty podstawowej czterokrotnie, czyli w omawianym przypadku Warszawy mogłoby to być nawet odpowiednio 428 i 340 zł.

Ustawa u.c.p.g mówi ponadto, że podwyższona opłata ma być nałożona za miesiąc lub miesiące, w których nie dopełniono obowiązku selektywnego zbierania odpadów komunalnych. Warto pamiętać, że w przypadku domów letniskowych lub innych nieruchomości wykorzystywanych na cele rekreacyjno-wypoczynkowe ten okres wynosi rok.

Wykroczenia

W ustawie o utrzymaniu czystości i porządku w gminach na właścicieli nieruchomości nałożono obowiązek utrzymania czystości i porządku poprzez zbieranie w sposób selektywny powstałych na terenie nieruchomości odpadów komunalnych. Brak wypełnienia tego obowiązku stanowi wykroczenie penalizowane w art. 10 ust. 2 ww. ustawy, zagrożone karą grzywny.

Kolejnym wykroczeniem (zagrożonym karą grzywny) z art. 10 ust. 2a ww. ustawy jest również niewykonywanie obowiązków określonych w regulaminie utrzymania czystości i porządku na terenie gminy, uchwalonym przez radę gminy/miasta. A w takim regulami-

nie określa się m.in. wymogi dotyczące selektywnego zbierania i odbierania odpadów komunalnych.

Przez właściciela należy z kolei rozumieć, zgodnie z definicją ustawową z art. 2 ust. 1 pkt 4 u.c.p.g., także współwłaścicieli, użytkowników wieczystych oraz jednostki organizacyjne i osoby posiadające nieruchomości w zarządzie lub użytkowaniu, a także inne podmioty władające nieruchomością. Trzeba pamiętać, że za wykroczenie może odpowiadać wyłącznie osoba fizyczna, więc w przypadku, gdy właścicielem jest osoba prawna lub jednostka organizacyjna, do odpowiedzialności może zostać pociągnięta ta osoba fizyczna, która w imieniu właściciela jest zobowiązana do utrzymania czystości i porządku.

Grzywna za powyższe wykroczenia może zostać nałożona w trybie postępowania mandatowego prowadzonego zarówno przez policję, jak i przez straż miejską (gminną). Może ona wynieść od 20 do 500 zł. W doktrynie zwraca się

jednak uwagę, że przy wielości wykroczeń możliwych jest tyle mandatów, ile czynów stwierdzono, a to oznacza, że za każde z nich można nałożyć grzywnę w wysokości 500 zł, czyli suma grzywnien może ten limit przekraczać.

Odpowiedzialność zbiorowa?

Wątpliwości nie budzi sytuacja, kiedy podwyższona opłata czy grzywna wymierzana jest właścicielowi budynku mieszkalnego jednorodzinne. Jednak w przypadku zabudowy wielokalowej stroną dla gminy czy związku międzygminnego, co do zasady, nie są poszczególni mieszkańcy, lecz spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe. To spółdzielnie lub wspólnoty składają deklaracje o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi i to one uiszczają tę opłatę. W konsekwencji to one także ponoszą odpowiedzialność w przypadku naruszenia obowiązku prawidłowej selektywnej zbiórki odpadów komunalnych.

Stąd pojawiające się sprzeciwy mieszkańców bloków, którzy w praktyce muszą ponosić wyższe opłaty za wywóz odpadów w przypadku naliczenia przez gminę opłaty podwyższonej, jeśli ujawnione zostaną nieprawidłowości w ich segregacji, nawet jeśli to tylko niektórzy z mieszkańców rzeczywiście takich nieprawidłowości się dopuścili.

Teoretycznie od początku 2022 roku prawo daje spółdzielniom i gminom narzędzie do identyfikacji odpadów i stosowania indywidualnej odpowiedzialności za brak segregacji, jednak niewiele z nich z tego korzysta (ze względu m.in. na wysokie koszty czy wątpliwości co do zgodności takich działań z ustawą o ochronie danych osobowych).

Dlatego o ile łatwiej jest ukarać właścicieli domów jednorodzinnych, którzy nie segregują wytwarzanych odpadów, czy to poprzez podwyższenie opłaty za wywóz odpadów, czy też poprzez nałożenie grzywny (łatwiej jest też ich skontrolować), o tyle w przypadku mieszkańców bloku te narzędzia są o wiele mniej skuteczne i mniej dotkliwe. W konsekwencji bez zmiany w przepisach czy chociaż bez przyłożenia się do egzekwowania tych już obowiązujących regulacji prawnych wielu ekoabnegatów pozostanie niestety bezkarnych. Poszczególnych mieszkańców bloku trudniej też „złapać na gorącym uczynku” i udowodnić im nieprawidłowe zachowanie. Tymczasem ich błędy i zaniechania przy selektywnej zbiórce odpadów będą miały przełożenie na wspólnotę, gminę, kraj i całe środowisko.

Patrycja Patriak-Omelan

adwokat
Kancelaria Kopeć, Zaborowski, Adwokaci
i Radcowie Prawni

ZRÓDŁA

1. Ustawa z 14 grudnia 2012 r. o odpadach (DzU z 2013 r. poz. 21, z późn. zm.).
2. Ustawa z 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (DzU z 1996 r. nr 132, poz. 622, z późn. zm.).
3. Ustawa z 27 kwietnia 2001 roku - Prawo ochrony środowiska (DzU z 2001 r. nr 62, poz. 627, z późn. zm.).

Depositphotos/majorosi66/clairv